

**TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
ÅBO YRKESHÖGSKOLA**

Opinnäytetyö

**MISSÄ TURKU SOI?
Katsaus turkulaisiin taidemusiikin
konserttitiloihin**

Vilma Monto

Musiikin koulutusohjelma

2009

Musiikin koulutusohjelma	
Tekijä: Vilma Monto	
Työn nimi: MISSÄ TURKU SOI? Katsaus turkulaisiin taidemusiikin konserttitiloihin	
Suuntautumisvaihtoehto: Musiikkipedagogi	Ohjaajat: Erkki Lahesmaa Soili Lehtinen Liisa-Maria Lilja- Viherlampi Simo Vuoristo
Opinnäytetyön valmistumisajankohta kevät 2009	18 sivua
<p>Opinnäytetyöni koostuu kahdesta osasta. Kirjallinen osuus käsittelee turkulaisia konserttitiloja. Pohdin erityisesti klassisen musiikin esittämiseen tarkoitettulle konserttitilalle tärkeitä ominaisuuksia: akustiikkaa, arkkitehtuuria, sijaintia sekä ohjelmiston ja tilan luonteita. Esittelen myös Turun tärkeimpien konserttitilojen historiaa ja arkkitehtuuria musiikin näkökulmasta. Lisäksi esittelen mahdollisina konserttiympäristöinä sellaisia tiloja, joita ei ole rakennettu musiikin esittämistä ajatellen, mutta jotka toimivat tai voisivat toimia konserttipaikkoina. En kritisoi esille nostamiani tiloja, vaan pyrin luomaan niihin yleiskatsauksen. Taiteellinen osuus oli kamarimusiikkikonsertti Tulkaa hei tänne!, joka järjestettiin Panimoravintola Koulun Historialuokassa 18.5.2008. Konsertissa soitettiin Jean Sibeliuksen Nocturne huilulle ja jousikvartetille, J. S. Bachin Kaksi duettoa viululle ja alttoviululle sekä septettoversio Sibeliuksen Sadusta.</p> <p>Sekä kirjallisen että taiteellisen osuuden tavoitteena on herättää uusia ajatuksia taidemusiikin esittämisestä ja toisaalta käsitellä sen esittämiseen liittyviä perinteitä. Työstäni on varmasti hyötyä erityisesti Turussa konserttia järjestävälle. Kirjallinen osuus esittelee mahdollisia esiintymisympäristöjä ja toisaalta muistuttaa siitä, mitä konserttia järjestettäessä on otettava huomioon.</p>	
Hakusanat: musiikki, taidemusiikki, konsertit, konserttitoiminta, konserttitalot, konserttitalot, kirkkomusiikki, akustiikka, Turku	
Säilytyspaikka: Turun ammattikorkeakoulun kirjasto	

Degree programme: Music	
Author: Vilma Monto	
Title: WHERE CAN YOU HEAR TURKU? Concert places for classical music in the city of Turku	
Specialization line: Music pedagog	Instructors: Erkki Lahesmaa Soili Lehtinen Liisa-Maria Lilja-Viherlampi Simo Vuoristo
Date: Spring 2009	18 pages
<p>My work consists of two parts. The written part is about concert places in Turku. I reflect on the things that make a concert hall suitable for classical music: acoustics, architecture, location and the nature of music performed and the place it's played at. I also introduce the history and architecture of some of the most important concert halls in Turku. In addition, I consider where, outside from the concert halls, classical music could be performed. The other part of my work was a chamber music concert that was held in Restaurant Koulu's History class in May 18th 2008. The concert consisted of Jean Sibelius' Nocturne, J. S. Bach's Two Duets for violin and viola and Sibelius' Saga for a septet. With both the concert and the written part of my work I wanted to bring up thoughts about different concert environments in comparison to the environments we are used to.</p>	
Keywords: music, concert, classical, concert hall, Turku	
Deposit at: Library of Turku University of Applied Sciences	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
2	MITÄ KONSERTTITILALTA VAADITAAN?	7
2.1	Akustiikka ja arkkitehtuuri	7
2.2	Sijainti	9
2.3	Esitettävän musiikin ja tilan suhde	10
3	TURUN KONSERTTITALO	11
4	KONSERTTISALIT	12
4.1	Sigyn-sali	12
4.2	VPK:n talon juhlasali	13
4.3	Akatemiatalon juhlasali	13
5	KIRKOT	14
6	KULTTUURITILAT KONSERTTIPAIKKOINA	15
6.1	Teatterit	15
6.2	Museot	16
7	KAHVILAT, RAVINTOLAT JA MONET MUUT	16
8	LOPUKSI	17
	LÄHTEET	18

LIITTEET

Liite 1. Tallenne opinnäytetyökonsertista Tulkaa hei tänne! [Cd]

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni koostuu kahdesta osasta. Työn kirjallisessa osiossa luon katsauksen niihin tiloihin, joissa taidemusiikkia yleisimmin Turussa soitetaan sekä muutamiin harvinaisempiin paikkoihin. Taiteellinen osuus oli opinnäytetyökonsertti Tulkaa hei tänne!, joka pidettiin Panimoravintola Koulun Historialuokassa toukokuussa 2008. Konsertti oli osa myös Anni Miettusen ja Anu-Kaisa Hulmin opinnäytettä. Konsertti ja kirjallinen työ nivoutuvat toisiinsa aiheeltaan ja ovat tasavertaisia työn painotuksessa.

Ajatus konserttipaikkaan ja sitä kautta myös kirjalliseen työhöni tuli opinnäytetyökonserтин ohjelmistoa työstettäessä. Oma instrumenttini on viulu, Anu-Kaisan huilu ja Annin alttoviulu. Tälle kokoonpanolle olisi varmasti löytynyt ohjelmistovalikoimaa, mutta halusimme kanssamme musisoimaan myös klarinetistiopiskelutoverimme Saija Rantalan, mikä rajasi teosvaihtoehtoja. Saimme onneksi Turun ammattikorkeakoulun huilunsoiton lehtori Hannu Lehtiseltä Jean Sibeliuksen Sadusta septettoversion, jossa oli huilun ja klarinetin lisäksi jousikvintetto. Myöhemmin ohjelmistoon valikoituivat myös kaksi J. S. Bachin duettoa viululle ja alttoviululle sekä Sibeliuksen Nocturne huilulle ja jousikvintetille. Konsertti päätettiin järjestää toukokuussa 2008. Esitysajankohdan lähestyessä aloimme pohtia mahdollisia konserttitiloja. Huomasimme olevamme yhtä mieltä siitä, ettemme halunneet soittaa siellä, missä kaikki muutkin. Eri vaihtoehtoja punnittuamme päätimme järjestää konserttimme turkulaisen Panimoravintola Koulun Historialuokassa.

Kun konserttipaikaksi oli valikoitunut tila, jota ei yleisesti käytetä klassisen musiikin esittämiseen, innostuin pohtimaan asiaa tarkemmin. Konsertteja on järjestetty jo vuosisatoja, ensin kotikonsertteina ja 1600-luvun lopulta asti myös julkisesti. Mitä tilalta sitten vaaditaan, että se soveltuu konserttikäyttöön? Miksi erityisesti klassista musiikkia soitetaan juuri tietyissä tiloissa? Kirjallisessa työssäni yritän vastata näihin kysymyksiin. Koska konserttipaikkoja on runsaasti, olen keskittynyt erityisesti taidemusiikin esittämiseen tarkoitettuihin tiloihin. Olen pyrkinyt nostamaan esille

niistä tärkeimpiä ja käytetyimpiä. Rajasin katsaukseni nimenomaan turkulaisiin tiloihin, koska syntyperäisenä turkulaisena olen sekä soittanut että kuunnellut klassista musiikkia lähinnä Turussa. Rajausta tuntuu sopivalta myös historian valossa. Turussa on toiminut Suomen ensimmäinen vakituinen orkesteri, vuonna 1747 perustettu Akateeminen kapelli. Turun Linnankadulla sijainneessa Seipelin talossa järjestettiin 1700-luvulla Suomen ensimmäiset julkiset konsertit. (Niskanen 2008, 17-18.) Lisäksi Turun konserttitalo on maamme ensimmäinen konserttikäyttöön rakennettu musiikkitalo.

Koska ajatus kirjallisen työni aiheeseen lähti epätavanomaisesta konserttipaikan valinnasta, haluan tavallisimpien konserttitilojen esittelyn lisäksi herättää ajatuksia myös erikoisemmista ja harvinaisemmista taidemusiikin konserttipaikoista. Työni voi toimia oppaana Turussa konserttia järjestävälle: konkreettisten tilojen esittelyn lisäksi nostan esille asioita, joita konserttia järjestävän tulee ottaa huomioon. Haluan siis kertoa, missä Turku soi, ja herättää ajatuksia siitä, missä se voisi soida.

2 MITÄ KONSERTTITILALTA VAADITAAN?

Klassista musiikkia voidaan soittaa melkein missä vain. Kuitenkin konsertteja järjestetään yleensä samoissa tietyissä tiloissa. Tällaisia ovat Turussa mm. Turun konserttitalo, erilaiset konserttisalit, teatterit sekä kirkot. Mikä sitten tekee tilasta erityisen sopivan klassisen musiikin esittämiseen? Syitä on toki monia, mutta erittelen seuraavaksi mielestäni tärkeimpiä niistä.

2.1 Akustiikka ja arkkitehtuuri

Akustiikka on fysiikan haara, joka tutkii ääntä. Konserttitilan akustiikasta puhuttaessa tarkoitetaan kuitenkin yleensä tilan akustisia ominaisuuksia eli sitä, miten musiikki on kuultavissa (Otavan iso musiikkitietosanakirja 1 1976, 69). Tilan akustiikkaan vaikuttaa suuresti myös jälkikaiku: kuulija kuulee instrumentista lähtevän todellisen, suoran äänen ja silmänräpäystä myöhemmin tilan pinnoista heijastuneen kaiun

(Beranek 1979, 21-22). Musiikkitalan akustiikasta puhuttaessa tulee siis ottaa huomioon tieteen lisäksi myös kuulijan aistimukset. Ihmisen korva ei arvioi tilan akustiikkaa tieteellisten kaavojen mukaan vaan aistii mm. äänen voimakkuuden, sointiväriä ja jälkikaiun pituuden.

Konserttisalien akustiikkaa pyritään rakentamaan heijastuspintojen avulla. Erityisesti katto, mutta myös seinät ja muut pinnat rakennetaan niin, että ne heijastavat äänen haluttuun suuntaan. Nykyään ihanteellisena pidetään sitä, että ääni kulkee kuulijan korviin erityisesti sivuilta, ja että esitetyn musiikin luoma äänikenttä on sekoittunut mahdollisimman hyvin. (Lahti & Möller 1996 [viitattu 10.4.09].) Akustisesti huonossa tilassa tai esimerkiksi ulkoilmassa ääni ei heijastu pinnoista ja kulkee kuulijan korvaan vain yhdestä suunnasta, suoraan instrumentista (Beranek 1979, 22). Tämä aiheuttaa luonnollisesti sen, että kauimpana esiintyjästä istuvat kuulijat kokevat äänen vaimeampana kuin eturivissä istujat. Kuitenkin hyvän konserttitilan tavoitteena on tarjota mahdollisimman hyvä ja samanlainen kuuntelukokemus kaikille kuulijoille. Hyvä arkkitehtoninen suunnittelu on siis ensisijaisen tärkeää toimivan akustiikan kannalta.

Salien akustiikkaa suunniteltaessa on perinteisesti käytetty pienoismallia, jonka tietokonemallinnus on nykyään pitkälti syrjäyttänyt. Vähintäänkin tietokonetta ja matemaattisia mallinnuksia käytetään pienoismallien lisäksi. (Lahti & Möller 1996 [viitattu 10.4.09].) Näistä akustisista laskelmista vastaavat yleensä akustikot, eli akustiikan suunnittelijat. Arkkitehdin tavoitteena on luoda konserttitilasta erityisesti viihtyisä ja tarkoitukseen sopiva taideteos, joka houkuttelee kuulijoita paikan päälle. Akustikko puolestaan sanelee sen, mitä tilaan on sisällytettävä parhaan mahdollisen äänellisen lopputuloksen saamiseksi. Käytännön kokemusten perusteella on selvinnyt, että arkkitehtonisesti parhaita perusmuotoja konserttisaleille ovat ns. kenkälaatikot, viinitarhat ja areenat. Kenkälaatikko on muodoltaan kapea ja korkea suorakulmio, viinitarhat koostuvat kerrostuneista terasseista ja areenoilla on hajottavia yläpintoja. Nykyaikaisilla mallinnuksilla pystytään näistäkin lähtökohtaisesti toimivista malleista tekemään akustisesti vielä parempia. (Lahti & Möller 1996 [viitattu 10.4.09].)

Nykypäivänä tuskin rakennetaan uusia konserttisaleja hyödyntämättä hyväksi todettuja arkkitehtonisia ja akustisia mallinnuksia. Tämä ei tietystikään tarkoita, ettei konsertin pitämiseen voisi soveltua myös tila, jota ei ole suunniteltu kyseisten mallien ja ohjeiden mukaan, tai joka ei täytä kaikkia akustisia vaatimuksia. Muusikko pystyy muokkaamaan esimerkiksi tuottamiensa sävelien pituutta ja äänenvoimakkuuksien eroja tilan ominaisuuksien mukaan. Kuulijan ja esiintyjänkin kannalta on silti ihanteellisinta, jos olosuhteet musiikin luomiseen ja kuuntelemiseen ovat parhaat mahdolliset.

2.2 Sijainti

Konserttisalin sijainnilla on luonnollisesti myös suuri merkitys tilan toimivuuden kannalta. Helppo pääsy konserttipaikalle joko yksityisellä tai julkisella kulkuvälineellä on konserttikävijän kannalta tärkeä. Tuskin monikaan olisi valmis kävelemään kilometrejä räntäsateessa päästäkseen konserttisalin penkkiin vettä valuvana. Akatemiatalo, yksi ensimmäisistä turkulaisista konserttitiloista, on rakennettu 1800-luvun alussa kaupungin silloisen pääkadun varrelle ja Turun konserttitalo sijoitettiin Aninkaistenkadulle, koska se sijaitsee lähellä rautatie- ja linja-autoasemia (Niskanen 2008, 21, 109).

Otetaan esimerkiksi suunnitelma Turun uudesta musiikkitalosta. Turun Sanomissa jo alkuvuodesta 2006 vellone keskustelu on osoittanut, että asukkaat ja päättäjät ovat vähintään yhtä huolestuneita siitä, mihin uusi talo sijoitettaisiin kuin siitä, tarvitaanko Turkuun ylipäätään uutta musiikkitaloa. Mahdollisen musiikkitalon ja siihen yhdistettävän kongressikeskuksen sijoituspaikaksi on spekuloitu mm. Artukaisen kaupunginosaa ja nk. hämähäkkিতonttia Turun kaupunginteatterin vieressä Itäisellä Rantakadulla.

Olisi hyvä, että konserttipaikalle pääsisi vaivattomasti julkisilla kulkuvälineillä, Turun tapauksessa linja-autolla. Sopiva etäisyys myös linja-auto- ja rautatieasemista olisi suotavaa ulkopaikkakuntalaisen konserttiyleisön kannalta. Keskustassa sijaitseva hämähäkkিতontti olisi tässä suhteessa parempi vaihtoehto. Artukaisissa sijaitsevat Messukeskus ja Turkuhalli ovat osoittaneet yleisön helpon pääsyn paikalle

jääkiekkopelien ja messujen aikaan kulkevalla erityisbussilinjalla, mutta järjestettäisiinkö vastaavaa sinfoniakonserttibussia kulttuurinnälkäisiä varten?

Keskustaan rakennettavalle musiikkitalolle tulisi tietysti järjestää parkkipaikkoja. Jos hanke toteutuu, jää nähtäväksi rakennetaanko musiikki- ja kongressikeskuksen oheen lisää parkkitilaa vai kannustetaanko kaupunkilaisia pysäköimään keskustan alueen asiakaspulasta kärsiviin parkkihalleihin. Artukaisiin pääsee yksityisautolla, mutta jos on tarkoitus tuoda kulttuuria kaikkien ulottuville, onko kohtuullista, että pysäköinti maksaa jopa puolet konserttilipun hinnasta, niin kuin tulee käymään, jos pysäköinti hoidetaan samalla tavalla kuin Turkuhalli ja Messukeskus pysäköintipalvelunsa hoitavat.

Konserttisalien keskeinen sijainti on tärkeää yleisön paikalle pääsyn kannalta. On tuskin sattumaa, että esimerkiksi Turun musiikkijuhlat järjestävät suuren osan konserteistaan samoissa tiloissa Turun keskustan tienoilla vuodesta toiseen. Kun tietyssä tilassa järjestettyyn konserttiin myydään lippuja vuodesta toiseen esiintyjästä riippumatta, on tilalla varmasti osuutensa asiassa.

2.3 Esitettävän musiikin ja tilan suhde

Konserttipaikan valinnan kannalta on oleellista esitettävän musiikin luonne ja teoksen sanelemat vaatimukset: urkumusiikkia on mahdotonta esittää tilassa, jossa urkuja ei ole. Myös konsertin luonne ja esitettävä ohjelmisto asettavat rajoitteensa paikan valinnalle. Odotettavissa olevan yleisön määrä on varmastikin erilainen esimerkiksi iltapäivän kahvikonsertissa kuin oopperan ensi-illassa. Paikan valintaan vaikuttaa myös soittajien määrä. Jousikvartetti vaatii huomattavasti pienemmän tilan esiintyäkseen kuin monikymmenpäinen sinfoniaorkesteri.

Raja voidaan vetää esimerkiksi hengelliseen ja maalliseen musiikkiin. Hengellistä musiikkia voidaan esittää muuallakin kuin kirkoissa. Toisaalta tiettyihin kirkollisiin pyhiin liittyvät teokset, kuten jouluna ja pääsiäisenä esitettävät messut ja passiot ovat tärkeä osa myös kirkollisia perinteitä ja soveltuvat siksi erityisesti kirkkoihin. Mikä tahansa maallinen musiikki ei sovellu kirkkoon - esimerkiksi vihkitilaisuuksissa soittaessani olen oppinut varmistamaan papilta tai kanttorilta soveltuvatko hääparin

valitsevat teokset varmasti tilaisuuteen. Klassiselle musiikille rajoituksia tosin harvemmin asetetaan.

Konserttipaikkaa valittaessa on siis otettava huomioon sekä tilan että musiikin luonteet. Musiikki itse sanelee sääntönsä. On aina varmistettava, että paikalta löytyy tarvittavat instrumentit, jos niitä ei pysty itse kuljettamaan. Moderneissa sävellyksissä saattaa olla musiikin ulkopuolisia elementtejä, kuten valoefektejä, jotka tulee myös ottaa huomioon. Lisäksi tulee järjestää riittävästi tilaa sekä yleisölle että esiintyjille.

Edellä mainittujen käytännön asioiden lisäksi on hyvin tärkeää miettiä, millaisen ympäristön konsertille haluaa. Toivoimme opinnäytetyökonsertistamme viihtyisää ja epävirallista tapahtumaa. Jylhässä konserttisalissa tämä ei olisi onnistunut, mutta Panimoravintola Koulun Historialuokka sopi tarkoitukseen loistavasti. Esiintyjät ja soittajat olivat samalla tasolla ja yleisö nautti virvokkeita konsertin aikana. Konserttisalissa järjestetty konsertti on toki yhtäläillä viihtyisä kokemus sekä soittajille että yleisölle, mutta luonteeltaan varsin erilainen.

3 TURUN KONSERTTITALO

Turun konserttitalo on ehdottomasti tärkeä osa kaupungin musiikkielämää. Vuonna 1952 valmistuneen rakennuksen ovat suunnitelleet arkkitehdit Risto-Veikko Luukkonen ja Ahti Korhonen (Niskanen 2008, 109). Tämä funktionalistista tyyliä edustava taidonnäyte on Suomen ensimmäinen nimenomaan konserttikäyttöön tarkoitettu konserttitalo. Samaan rakennukseen sijoitettiin tosin aluksi myös keilahalli, ammattikoulu ja musiikkiopisto, minkä lisäksi tiloissa järjestettiin elokuvanäytöksiä ja kokouksia. Sali toimi myös Turun kaupunginteatterin näyttämönä vuoteen 1964 asti. (Niskanen 2008, 109.) Koska 1002 kuulijaa vetävä sali suunniteltiin nimenomaan konserttikäyttöön, kiinnitettiin akustiikkaan erityistä huomiota. Tietokonemallinnuksella vuosina 1998-2003 parannellun akustiikan suunnitteli alunperin Paavo Arni. (Turun filharmoninen orkesteri 2007 [viitattu 11.4.09].)

Turun konserttitalo toimii pääasiassa Turun filharmonisen orkesterin (TFO) kotipaikkana. Pelkästään TFO soittaa konserttitalon salissa kymmeniä konsertteja vuodessa. Tämän lisäksi konserttitalo toimii esimerkiksi Turun musiikkijuhlien, turkulaisten musiikkiluokkien ja lukuisien kaupungissa vierailevien tähtien näyttämönä.

4 KONSERTTISALIT

Erilaiset konsertti- ja juhlasalit ovat suuri osa klassisen musiikin konserttielämää. Niitä löytyy Turustakin useita, onhan lähes joka koululla ja oppilaitoksella omansa. Esittelen tässä luvussa kolme klassisen musiikin konserttielämälle tärkeää salia. Niiden lisäksi paljon käytetty konserttisali löytyy esimerkiksi Vanhalta suurtorilta, jossa järjestetään mm. Brinkkalan konserttisarja. Kongressikeskus Caribbean 994-halli on suunniteltu myös konserttikäyttöön, mutta toimii klassisen musiikin näyttämönä harvoin.

4.1 Sigyn-sali

Sigyn-sali on Turun konservatorion suurin konserttisali. Vanhaan köysitehtaaseen rakennetut tilat otettiin käyttöön vuonna 1994 ja ne ovat arkkitehtitoimisto Laiho-Pulkkinen-Raunion käsialaa (Turun konservatorio [viitattu 19.4.09]). Lasiseinäinen sali on Suomessa akustisen suunnittelun edelläkävijä: akustiikan suunnittelussa käytettiin ensimmäistä kertaa pelkästään tietokonetta. Sali on myös Suomen ensimmäinen akustiikaltaan nykyihanteita vastaava musiikkitala. Tietokonelaskelmia käytettiin apuna myös palkitun arkkitehtuurin suunnittelussa. (Lahti & Möller 1996 [viitattu 10.4.09].) Sigyn-sali on akustiikaltaan kamarimusiikkisali, jossa kuitenkin järjestetään vuosittain suurempiakin klassisen ja kevyen musiikin konsertteja. (Turun konservatorio [viitattu 19.4.09].)

4.2 VPK:n talon juhlasali

1800-luvun loppupuolella vapaaehtoisten palokuntien talot alkoivat syrjäyttää Suomessa ruotsinkielisten huvittelutiloiksi leimautuneita seurahuoneita konserttien järjestämispaikkoina. Vuonna 1892 valmistunut, Karl Viktor Reiniuksen suunnittelema Turun VPK:n talo edustaa juuri tätä aikaa. Uusrenessanssia edustavan talon juhlasalia koristavat jylhät joonialaiset pylväät ja musiikkiaiheiset maalaukset. Salin holvit on suunniteltu erityisesti akustiikkaa ajatellen ja sen perälle on rakennettu näyttämö musiikki- ja teatteriesityksille. (Niskanen 2008, 65-67; Turun vapaaehtoinen palokunta 2007 [viitattu 15.4.09].) VPK:n talo rakennettiin juhlatilaksi kaupunkilaisille ja siellä ovat esiintyneet mm. Jean Sibelius, Armas Järnefelt ja Oskar Merikanto (Turun VPK 2007 [viitattu 15.4.09]). Nykyään salissa konsertoivat mm. Turun musiikkijuhlien esiintyjät ja Turun vapaaehtoisen palokunnan oma puhallinorkesteri.

4.3 Akatemiatalon juhlasali

Turun akatemiatalon on suunnitellut ruotsalainen arkkitehti Carl Cristoffer Gjörwell. Tämän klassismia edustavan rakennuksen rakentaminen alkoi vuonna 1801, joskin tila vihittiin virallisesti käyttöön vasta vuonna 1817. Professori Henrik Porthanin ohjeiden mukaisesti musiikkikäyttö otettiin erityisesti huomioon niin uuden akatemiatalon salia suunniteltaessa kuin sinne luoduissa reliefeissäkin. (Niskanen 2008, 21-22.)

Akatemiatalon juhlasali on toiminut konserttisalina valmistumisestaan saakka. Nykyisin tilassa järjestetään erilaisia kuoro- ja kamarimusiikkikonsertteja ympäri vuoden. Suurelle orkesterille tila on ahdas, mutta pienemmät kokoonpanot ja kamariorkesterit ovat saaneet tilasta vaikuttavan esiintymisympäristön.

5 KIRKOT

Musiikki ja kirkolliset toimitukset ovat kulkeneet yhdessä kautta aikain. Vaikka taidemusiikin konserttiperinne on syntynyt vasta 1600-luvulla, musiikki on ollut olennainen, vakiintunut osa kirkonmenoja jo paljon aiemmin. Esimerkiksi Raamatun psalmit on kirjattu nykyisessä laajuudessaan jo vuonna 200 eKr. ja ne sisältävät esitysohjeita kuorolle (Otavan iso musiikkitietosanakirja 4 1978, 640). Musiikki on tärkeä osa kirkollisia toimituksia, mutta kirkot toimivat nykyään konserttitiloina myös kirkollisten tilaisuuksien ulkopuolella. Messut, passiot ja muu kirkkomusiikki kuuluvat olennaisena osana vuotuisen konserttikalenteriin ja kaikuvat Turunkin kirkoissa. Nykyaikana kirkoissa voidaan tietysti esittää muutakin kuin hengellistä klassista musiikkia ja kirkot täyttyvät sävelistä ympäri vuoden eri kokoonpanojen ja artistien toimesta.

Tärkeä osa kirkossa soitettavaa musiikkia ovat urut, joita on yleensä rakennettu kirkkojen lisäksi vain musiikkioppilaitoksiin ja suurimpiin konserttisaleihin. Urut ovat luonnollisesti tärkeä osa kristillistä jumalanpalvelusmusiikkia, mutta niille on sävelletty myös ns. maallista musiikkia.

Konsertteja järjestetään kaikissa Turun kirkoissa erityisesti kirkollisten pyhien aikaan. Pääsiäisen aikaan kirkoissa soivat mm. J. S. Bachin Johannes- ja Matteus-passiot sekä Joseph Haydnin Vapahtajan seitsemän sanaa ristillä. Jouluna kirkoissa kuullaan usein esimerkiksi Bachin Jouluatoriota. Vuodesta 1994 asti Turun tuomiokirkossa on järjestetty Ekumeeninen joulu Suomen Turussa -tilaisuus, jossa ovat vuosien varrella esiintyneet mm. Jorma Hynninen, Juha Uusitalo, Johanna Rusanen ja Matti Salminen yhdessä Turun filharmonisen orkesterin ja Chorus cathedralis aboensis –kuoron kanssa (Turun kaupunki 2008[viitattu 15.4.09]).

Monet Turun kirkoista ja kappeleista ovat vakiinnuttaneet asemansa klassisen ja kevyemmänkin musiikin konserttinäyttämöinä. Esimerkiksi Mikaelinkirkossa on kuultu Vesa-Matti Loiria ja Tuomiokirkossa on esiintynyt mm. selloyhtye Apocalyptic. Hirvensalon kaupunginosassa sijaitseva Pyhän Henrikin ekumeeninen

taidekappeli on uusiin lisä seurakuntayhtymän konserttitiloihin. Matti Sanaksenahon suunnittelemassa, vuonna 2005 valmistuneessa kappelissa järjestetään mm.

Taidekappelin konserttisarja (Pyhän Henrikin Kappelin kannatusyhdistys 2009 [viitattu 20.4.09]).

6 KULTTUURITILAT KONSERTTIPAIKKOKSINA

6.1 Teatterit

Teatterit ovat luontevia paikkoja klassisen musiikin esittämiseksi, ovathan esimerkiksi oopperat ja operetit nimenomaan näyttämömusiikkia. Toisaalta tilan tulisi olla luotu erityisesti musiikin esittämistä varten, jotta se täyttäisi esimerkiksi akustiset vaatimukset. Turun teattereista suurimmatkaan eivät täytä näitä odotuksia.

Åbo svenska teaterin rakennus on Suomen vanhin teatteritalo. Vuonna 1839 valmistuneen rakennuksen on suunnitellut P. J. Gylich, mutta sen julkisivut ovat C. L. Engelin käsialaa (Åbo svenska teater [viitattu 15.4.09]). Vuonna 1962 valmistunut Aarne Hytösen, Risto-Veikko Luukkosen ja Helmer Stenroosin suunnittelema Turun Kaupunginteatterin talo toimii puolestaan Suomen ensimmäisen kunnanteatterin näyttämönä (Turun Kaupunginteatteri 2005 [viitattu 20.4.09]). Vaikka kummankaan tiloja ja akustiikkaa ei ole suunniteltu erityisesti musiikkiteatterin näyttämöksi, on molemmissa esitetty turkulaisten onneksi ja iloksi myös oopperaa.

Kahden suuren teatteritalon lisäksi klassista musiikkia soitetaan mm. Aurinkobaletin kotinäyttämöllä Manillassa. Myös Tanssiteatteri Eri ja Turun taideakatemia eri linjojen produktiot yhdistävät poikkitaiteellisiin esityksiinsä elävää klassista musiikkia.

6.2 Museot

Olennaisena osana Turun konserttielämää ovat erilaiset konserttisarjat. Esimerkiksi Wäinö Aaltosen museon ja Sibelius-museon sarjoihin sisältyy vuosittain lukuisia kamarimusiikki- ja muita konsertteja. Myös taidekahvila Café Art on saavuttanut suosiota konserttipaikkana ja Turun musiikkijuhlat järjestää vuosittain konsertteja Turun taidemuseossa. Museo konserttiympäristönä houkuttelee yleisöä varmasti nauttimaan musiikin lisäksi myös kuvataiteesta. Jo konserttiperinteen alkuaikoina tiloja pyrittiin koristelemaan mm. maalauksilla yleisön houkuttelemiseksi. Kerrotaan esimerkiksi, että keisarin vieraillessa Turussa vuonna 1809, Seipelin salin seiniin maalattiin ruusuja liiduilla ja vesiväreillä ylhäisen vieraan viihtyvyyden parantamiseksi (Niskanen 2008, 17). Idea ei siis ole uusi, mutta selvästi toimiva.

7 KAHVILAT, RAVINTOLAT JA MONET MUUT

Kuten jo aiemmin on todettu, klassista musiikkia voi soittaa lähes missä vain. Siksi konserttia järjestettäessä vain mielikuvitus on rajana. Turkulaisissa ravintoloissa musiikkia on esitetty mm. Turun soitannollisen seuran toimesta jo 1800-luvulla. Nykyisin ravintoloissa soitettu musiikki on yleensä kevyempää tai toteutetaan levyjä ja radiota soittamalla. Kuitenkin esimerkiksi Ravintola Koulu suostui, kun tarjouduimme tuomaan opinnäytetyökonserttiamme varten paikalle itsemme, klassista kamarimusiikkia ja tietysti yleisöä eli asiakaskuntaa. Turussa on toukokuusta 2008 asti järjestetty myös Artsoppa-tapahtumasarjaa, jonka puitteissa klassinen musiikki on soinnut niin Café Artissa, Bar Kukassa kuin Turun ortodoksisessa kirkossakin (Artsoppa [viitattu 20.4.09]).

Historian saatossa varsinaisten konserttipaikkojen puutteessa klassinen musiikki on soinnut kylpylöissä, rautatieasemilla, työväentaloilla ja seurahuoneilla (Niskanen 2008, 63, 66, 77, 91). Vaikka Turusta nykyään löytyykin erityisesti konserttikäyttöön suunniteltuja tiloja, mikä estää muusikkoa viemästä musiikkia sinne, missä yleisö jo on? Katusoittajia löytyy tietysti Turustakin ja jalkautumisviikkonsa aikana keväällä

2009 Turun filharmoninen orkesteri musisoi mm. kauppakeskus Hansan torilla ja Turun kaupunginkirjastossa. Esiintyjä voisi hyödyntää vaikka Turun lukuisia uimahalleja, vanhainkoteja, päiväkoteja ja kouluja. Ylen Hyvän nenäpäivänä syksyllä 2008 esityksiä sai viedä jopa linja-autoihin!

8 LOPUKSI

Kirjallinen työni eli ja muutti muotoaan prosessin aikana, mutta lopputulos on juuri sitä, mitä tavoittelinkin: katsaus turkulaisiin konserttitiloihin. Moni ympäristö jäi toki rajauksen ulkopuolelle, mutta sain tuotua esille Turulle tärkeitä konserttinäyttämöitä ja konserttisarjoja. Lisäksi sain nostettua esiin ne seikat, jotka omasta mielestäni ovat tärkeimpiä hyvän konserttipaikan luomisessa. Tutkimus- ja kirjoitustyö oli hyvin mielekästä. Tutustuin moniin tuttuihin konserttitiloihin aivan uudella tavalla esimerkiksi oppimalla niiden historiasta. Tilojen taustoihin tutustuminen antoi uutta näkökulmaa, joka auttaa varmasti myös esiintymistilanteissa.

Opinnäytetyöni kirjallisen osion liitteenä on nauhoitus opinnäytetyökonsertistamme. Harjoitusprosessi oli täynnä hampaiden kiristystä, harjoituksia aamuvarhain ja iltamyöhällä sekä mielipide-eroja, mutta lopputulos oli kuitenkin toivotunlainen: rento, keväinen ja musiikillinen tuokio taidemusiikin parissa. Itse konsertti todella palkitsi meidät soittajat tekemästämme suuresta työstä. Historialuokka oli viimeistä ylimääräiseksi paikalle raahattua tuolia myöten täynnä ja innostunut palaute lämmitti mieltä. Moni kuulijoista toivoi, että vastaavanlaisia konserttitilanteita olisi Turussa enemmänkin.

Kaikkiaan opinnäytetyöprosessi oli opettavainen ja avartava kokemus, josta oli hyötyä ainakin minulle. Toivon työni kiinnostavan ja innostavan muitakin etsimään erilaisia konserttielämyksiä.

LÄHTEET

Ala-Könni, Erkki; Granholm, Åke; Gronow, Pekka; Heikinheimo, Seppo; Huovinen, Pentti; Marvia, Einari; Nurminen, Matti; Salmenhaara, Erkki; Tawaststjerna, Erik; Virtamo, Keijo (toim.) 1978. Otavan iso musiikkitietosanakirja 4. Keuruu: Otava.

Ala-Könni, Erkki; Granholm, Åke; Heikinheimo, Seppo; Huovinen, Pentti; Marvia, Einari; Nurminen, Matti; Salmenhaara, Erkki; Tawaststjerna, Erik & Virtamo, Keijo (toim.) 1976. Otavan iso musiikkitietosanakirja 1. Keuruu: Otava.

Artsoppa. Konsertit [viitattu 20.4.09]. Saatavilla <http://www.artsoppa.fi> > Konsertit.

Beranek, Leo L. 1979. Music, acoustics & architecture. Uudistettu laitos. Huntington, New York: Robert E. Krieger Publishing Company.

Lahti, Tapio & Möller, Henrik 1996. Konserttitalon akustiikka ja tietokone [viitattu 10.4.09]. Saatavissa http://www.ark.fi/ark4_96/akustiikka.html.

Niskanen, Riitta 2008. Missä soitto soi – musiikkitalat Suomessa. 1. painos. Jyväskylä: Gummerus.

Pyhän Henrikin Kappelin kannatusyhdistys 2009. Muotokieli [viitattu 20.4.09]. Saatavissa <http://www.henrikin.fi> > Pyhän Henrikin ekumeeninen taidekappeli > Muotokieli.

Turun filharmoninen orkesteri 2007. Turun konserttitalon historia ja arkkitehtuuri [viitattu 11.4.09]. Saatavilla <http://www.tfo.fi> > Turun konserttitalo > Konserttitalo ja tilat > Historia ja arkkitehtuuri.

Turun Kaupunginteatteri 2005. Suomen vanhin täyskunnallinen [viitattu 20.4.09]. Saatavilla <http://www.turku.fi> > Kulttuuri > Teatteri, tanssi > Kaupunginteatteri > Turun Kaupunginteatteri > Turun Kaupunginteatterin historia.

Turun kaupunki 2008. Yhteenveto aiemmista tilaisuuksista [viitattu 15.4.09]. Saatavilla <http://www.turku.fi/public/default.aspx?contentid=79899&nodeid=13492>.

Turun konservatorio. Sigyn-sali [viitattu 19.4.09]. Saatavilla <http://www.turunkonservatorio.fi/?id=6>.

Turun vapaaehtoinen palokunta (Turun VPK) 2007. Rakennus [viitattu 15.4.09]. Saatavilla <http://www.turunvpk.fi/fin/index.html> > VPK:n talo.

Åbo Svenska teater. Historik [viitattu 15.4.09]. Saatavilla <http://www.abosvenskateater.fi> > Om ÅST > Historik.